УДК 342.53+342.6]:336.14
DOI https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2026-4-12

ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЗДІЙСНЕННЯ ПАРЛАМЕНТМЬКОГО ТА УРЯДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ФОРМУВАННЯМ ТА ВИКОНАННЯМ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Мандзій Олександр Сергійович,
аспірант кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова
Mandzii_O@proton.me
https://orcid.org/0009-0000-1064-6532

Метою *статті є дослідження інституційного механізму здійснення парламентського та урядового контролю за формуванням та виконанням державного бюджету. У статті використано* ***метод*** *аналізу, а також формально-логічний та сиеціально-юридичний методи, які було застосовано під час визначення поняття «публічний контроль за формуванням та виконанням державного бюджету, а також місця органів, що здійснюють парламентський та урядовий контроль у відповідній сфері.*

Результати *дослідження полягають у визначенні сутності інституційного механізму здійснення публічного контролю за формуванням та виконанням державного бюджету, а також у характеристиці окремих елементів інституційного механізму здійснення парламентського та урядового контролю за формуванням та виконанням державного бюджету. В статті обґрунтовується необхідність внесення змін до законодавства, а саме: необхідність доповнення ч. 1 ст. 14 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» положенням про аналіз врахування контрольних висновків у бюджетному процесі; ст. 37 Бюджетного кодексу України вимогою про звіт Кабінету Міністрів України щодо врахування результатів публічного контролю у проєкті Державного бюджету України.*

Обґрунтовується ***висновок****, що* ***і****нституційний механізм здійснення публічного контролю за формуванням та виконанням державного бюджету є конституційно обумовленою, законодавчо конкретизованою і процедурно пов'язаною системою інституційних вузлів, які забезпечують відкритість, перевірюваність, оцінку, публічне пояснення, реагування і наступне коригування бюджетних рішень. Автор визначає наступні елементи (вузли) інституційного механізму: Верховна Рада України є представницьким центром бюджетної підзвітності, Кабінет Міністрів України – суб'єктом урядового бюджетного проєктування, виконання і звітування, Рахункова палата – гарантійним вузлом незалежного зовнішнього контролю від імені парламенту, парламентські комітети – ланкою спадковості контрольної інформації, Міністерство фінансів України і Казначейство – фінансово-адміністративними та інформаційно-операційними вузлами.*

Ключові слова: *публічний контроль; виконання бюджету; формування бюджету; інституційний механізм; парламентський контроль; урядовий контроль.*

INSTITUTIONAL MECHANISM FOR IMPLEMENTING PARLIAMENTARY AND GOVERNMENTAL CONTROL OVER THE FORMATION AND IMPLEMENTATION OF THE STATE BUDGET

Mandzii Oleksandr Serhiiovych,
Postgraduate Student at the Department of Constitutional,
Administrative and Financial Law
Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law
Mandzii_O@proton.me
https://orcid.org/0009-0000-1064-6532

The purpose *of the article is to study the institutional mechanism for exercising parliamentary and governmental control over the formation and execution of the state budget. The article uses* ***the method*** *of analysis, as well as the formal-logical and special legal methods, which were applied when defining the concept of "public control over the formation and execution of the state budget, as well as the place of bodies exercising parliamentary and governmental control in the relevant field.*

The results *of the study consist in determining the essence of the institutional mechanism for exercising public control over the formation and execution of the state budget, as well as in the characteristics of individual elements of the institutional mechanism for exercising parliamentary and governmental control over the formation and execution of the state budget. The article justifies the need to amend the legislation, namely: the need to supplement Part 1 of Article 14 of the Law of Ukraine "On Committees of the Verkhovna Rada*

© Мандзій О. С., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

of Ukraine" with a provision on the analysis of taking into account control conclusions in the budget process; Article 37 of the Budget Code of Ukraine with a requirement for a report by the Cabinet of Ministers of Ukraine on taking into account the results of public control in the draft State Budget of Ukraine.

***The conclusion** is substantiated that the institutional mechanism for exercising public control over the formation and execution of the state budget is a constitutionally conditioned, legislatively specified and procedurally linked system of institutional nodes that ensure openness, verifiability, assessment, public explanation, response and subsequent adjustment of budget decisions. The author defines the following elements (nodes) of the institutional mechanism: the Verkhovna Rada of Ukraine is a representative center of budget accountability, the Cabinet of Ministers of Ukraine is a subject of government budget planning, execution and reporting, the Accounting Chamber is a guarantee node of independent external control on behalf of the parliament, parliamentary committees are a link in the inheritance of control information, the Ministry of Finance of Ukraine and the Treasury are financial, administrative and information and operational nodes.*

***Keywords**: public control; budget execution; budget formation; institutional mechanism; parliamentary control; government control.*

Вступ. Державний бюджет є ключовим фінансовим планом країни, від ефективності формування та виконання якого залежить стабільність соціально-економічного розвитку держави. У сучасних умовах особливої актуальності набуває питання забезпечення прозорості, підзвітності та результативності бюджетного процесу. Публічний контроль за формуванням та виконанням державного бюджету виступає важливим інструментом демократичного управління та запобігання неефективному використанню публічних коштів. Його здійснення потребує належно сформованого інституційного механізму, який охоплює систему органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій, засобів масової інформації та громадянського суспільства. Саме через взаємодію цих суб'єктів забезпечується відкритість бюджетної політики та можливість суспільства впливати на прийняття фінансових рішень. Інституційний механізм публічного контролю має важливе значення для зміцнення довіри громадян до державних інституцій. Він сприяє своєчасному виявленню порушень у бюджетній сфері та підвищенню відповідальності посадових осіб за прийняті рішення. В Україні питання публічного контролю за державним бюджетом набуває особливого значення, особливо в умовах необхідності забезпечення належного та ефективного використання бюджетних коштів в умовах правового режиму воєнного стану, а в подальшому – повоєнного відновлення. Вище викладене зумовлює актуальність дослідження питання інституційного механізму здійснення публічного контролю за формуванням та виконанням державного бюджету, особливо в часті парламентського та урядового контролю.

Серед науковців, які досліджували дану тему варто виокремити таких науковців як А. Ю. Бабенко, Л. М. Васильєва, А. В. Гарбінська-Руденко, А. В. Дуброва, І. О. Данчук, Н. В. Дацій, В. О. Єфіменко, О. А. Єфіменко, В. П. Залізнюк, А. В. Пиріг, які переважно досліджували питання бюджетного контролю та державного фінансового контролю за використанням бюджетних коштів, муніципального контролю за використанням коштів місцевого бюджету. Крім того, А. Ю. Бабенко, В. А. Багатий, М. В. Біляченко, О. С. Дика, О. А. Єфіменко, Х. І. Іваськевич, Я. Ю. Левицький, Т. О. Мацелих досліджували окремі питання здійснення бюджетного контролю окремими органами державної влади та місцевого самоврядування. В той же час, комплексного дослідження інституційного механізму здійснення парламентського та урядового контролю за формуванням та виконанням державного бюджету ними проведено не було.

Метою статті є дослідження інституційного механізму здійснення парламентського та урядового контролю за формуванням та виконанням державного бюджету.

1. Визначення сутності інституційного механізму здійснення публічного контролю за формуванням та виконанням державного бюджету

Поняття «інституційний механізм здійснення публічного контролю за формуванням та виконанням державного бюджету» відсутнє в правовій доктрині та в законодавстві, хоча ширше поняття «інституційний механізм» можемо знайти у ряді публікацій. Зокрема, як зазначає О. Герасименко, інституційний механізм є складною системою, що призначена для практичного здійснення державного управління та досягнення поставлених цілей, яка охоплює: сукупність органів державної влади і місцевого самоврядування та інших суб'єктів, задіяних у процесі формування і реалізації державної політики у певній сфері; сукупність нормативно-правових актів, які регулюють зміст, процес формування і реалізації державної політики у цій же сфері; а також державну політику щодо формування нових, усунення старих та трансформації існуючих інститутів (Герасименко, 2023: 8). У науковому дослідженні О. К. Ткачової інституційний механізм у контексті державного управління митною справою визначається як сукупність взаємозв'язків між формальними та неформальними інституціями держави, які сприяють поступовому еволюційному розвитку правил і процедур, санкцій і стимулів, стримувачів і противаг в процесах і результатах виробництва, розподілу, обміну, споживання митних послуг, та забезпечують узгодження та коригування інтересів різних суспільних груп, координацію сумісної діяльності на шляху досягнення цілей розвитку всієї митної системи (Ткачова, 2013). Отже, інституційний механізм

здійснення публічного контролю за формуванням та виконанням державного бюджету є центральною ланкою конституційно-правового забезпечення бюджетної підзвітності, причому інституційний механізм публічного контролю у бюджетній сфері слід відмежовувати від інституційного механізму бюджетного управління. Бюджетне управління спрямоване на складання проєкту бюджету, організацію його виконання, розподіл асигнувань, управління бюджетними призначеннями, касове обслуговування, звітування та реалізацію бюджетної політики. Публічний контроль спрямований на інше: перевірку, оцінку, публічне пояснення та коригування діяльності суб'єктів бюджетної влади. Проте ці два механізми не існують ізольовано. Контроль не може бути відірваний від управління, оскільки він оцінює саме управлінські бюджетні рішення; водночас контроль не може розчинитися в управлінні, бо тоді суб'єкт, який формує або виконує бюджет, фактично сам стає остаточним оцінювачем власної діяльності. Саме це розмежування є ключем до конституційно-правового аналізу інституційної архітектури. У зв'язку із вище викладеним, можемо визначити інституційний механізм здійснення публічного контролю за формуванням та виконанням державного бюджету як конституційно обумовлену, законодавчо конкретизовану і процедурно пов'язану систему суб'єктів публічної влади, парламентських структур, спеціалізованих контрольних органів, урядових і фінансово-адміністративних інституцій, інформаційних платформ, суб'єктів громадянського суспільства, експертного середовища та судового захисту, які у межах власної компетенції забезпечують відкритість, перевірюваність, оцінку, публічне пояснення, реагування і наступне коригування бюджетних рішень.

Таке визначення дозволяє перейти від суб'єктного переліку до функціональної архітектури. Інституційний механізм публічного контролю складається не з рівнозначних елементів. Одні інституції мають конституційне походження, інші – законодавчу деталізацію, треті – інформаційно-комунікативне значення, четверті – допоміжну експертну або захисну функцію. Тому їх потрібно аналізувати за місцем у контрольному циклі, а не лише за формальним статусом. Верховна Рада України є представницьким центром бюджетної підзвітності; Кабінет Міністрів України – суб'єктом урядового бюджетного проєктування, виконання і звітування; Рахункова палата – спеціалізованою інституцією зовнішнього контролю від імені парламенту; парламентські комітети – функціональними ланками попереднього аналізу і парламентського реагування; Міністерство фінансів України та Казначейство – фінансово-адміністративними суб'єктами, через які контроль отримує дані про бюджетну реальність; головні розпорядники бюджетних коштів – первинними носіями відповідальності за програмний результат; громадяни, громадські об'єднання, медіа й експерти – суспільним середовищем публічної оцінки; суди – гарантійною ланкою захисту прав і меж компетенції.

Бюджетний контроль здійснюється щодо коштів Державного бюджету України, а також місцевих бюджетів, прийнятих у встановленому чинним законодавством України порядку, при цьому, він реалізується учасниками бюджетного процесу, здійснюється відповідно до бюджетного законодавства України та реалізується на всіх стадіях бюджетного процесу (Григор'єв, 2018: 128). В цілому, суб'єктів бюджетного контролю вчені визначають як «учасників бюджетного процесу, які уповноважені на здійснення бюджетного контролю, тобто контролюючі суб'єкти та підконтрольні суб'єкти, тобто учасники бюджетного процесу, за діями яких здійснюється контроль (підконтрольні суб'єкти) (Мацелих, 2019: 114).

2. Елементи інституційного механізму здійснення парламентського та урядового контролю за формуванням та виконанням державного бюджету

Першим і найвищим інституційним вузлом є Верховна Рада України. Її місце в інституційному механізмі визначається тим, що саме парламент затверджує Державний бюджет України, вносить зміни до нього, здійснює контроль за його виконанням у формах, передбачених Конституцією та законами, і розглядає звіт про виконання Державного бюджету України (Конституція України; Бюджетний кодекс). У цій площині Верховна Рада України не є лише органом законодавчого завершення бюджетного процесу. Вона є інституційним носієм представницького контролю над бюджетною владою. Конституційна природа цього контролю полягає в тому, що бюджетне рішення, підготовлене виконавчою владою, не набуває форми загальнообов'язкового закону без парламентського розгляду, публічного обговорення і представницького голосування.

Однак парламентський контроль за бюджетом має внутрішню складність. Верховна Рада України як колегіальний орган не може самостійно здійснювати повну фахову перевірку всіх бюджетних показників, програм, ризиків, боргових зобов'язань, трансфертів і фактичних результатів виконання. Її контрольна функція реалізується через поєднання пленарних процедур, комітетської роботи, спеціалізованих висновків, депутатських інструментів і зовнішнього контролю Рахункової палати. Отже, парламентський вузол інституційного механізму має двошарову будову: політико-представницький рівень, який виявляється у рішенні Верховної Ради України, та аналітико-підготовчий рівень, який забезпечує можливість такого рішення бути обґрунтованим.

У бюджетній сфері контрольна функція комітетів Верховної Ради України (в тому числі бюджетного комітету) має не допоміжний, а конституційно-процедурний характер: без комітетського аналізу парламентський розгляд бюджету ризикує перетворитися на голосування за політично узагальнений

документ без достатнього контролю його змістової структури (Закон про комітети). На жаль, у чинній інституційній моделі існує проблема: комітетська робота переважно прив'язана до бюджетної процедури, але недостатньо пов'язана з повним циклом публічного контролю. Тобто комітет аналізує проєкт бюджету, бере участь у розгляді змін, оцінює окремі питання, але законодавство не формує чіткої вимоги щодо системного зіставлення проєкту бюджету з попередніми контрольними висновками, аудитами, звітами про виконання бюджетних програм, ризиками прозорості та оцінкою публічної контрольованості ключових видатків. Звідси випливає потреба у нормативному посиленні комітетського вузла інституційного механізму. До Закону України «Про комітети Верховної Ради України» доцільно внести зміни, доповнивши ч. 1 ст. 14 окремим пунктом такого змісту: «здійсненні аналізу врахування висновків Рахункової палати, інших контрольних матеріалів та інформації про виконання бюджетних програм під час підготовки і розгляду проєкту закону про Державний бюджет України та звіту про його виконання». Одночасно до Регламенту Верховної Ради України доцільно внести норму, за якою матеріали до розгляду проєкту закону про Державний бюджет України мають містити окремий «інституційний контрольний висновок» профільного комітету про те, які висновки попереднього бюджетного контролю враховано, які відхилено і з яких мотивів.

Другим базовим інституційним вузлом є Кабінет Міністрів України, який є контрольованим суб'єктом, який повинен звітувати перед Верховною Радою України і суспільством за виконання бюджету. Публічний контроль щодо Кабінету Міністрів України на нашу думку має охоплювати не лише правильність звітних цифр, а й якість пояснення бюджетних пріоритетів, обґрунтованість змін, відкритість інформації, врахування попередніх контрольних висновків, своєчасність подання документів і здатність уряду довести зв'язок між бюджетними ресурсами та загальносуспільними потребами. Водночас чинна модель урядової підзвітності має інституційний дефект. Кабінет Міністрів України подає бюджетні матеріали і звіт, однак законодавство недостатньо чітко вимагає від нього системної відповіді на попередні контрольні висновки в момент подання нового проєкту бюджету. У результаті контрольні матеріали можуть залишатися поза структурою урядового бюджетного планування. Для усунення цього дефекту до Бюджетного кодексу України доцільно внести зміни, доповнивши статтю 37 положенням про те, що разом із проєктом закону про Державний бюджет України Кабінет Міністрів України подає «звіт про врахування результатів публічного контролю у проєкті Державного бюджету України», у якому зазначаються висновки Рахункової палати, парламентських комітетів та інші істотні контрольні зауваження, що були враховані, частково враховані або відхилені, із мотивами такого рішення. Ця пропозиція не обмежує урядову дискрецію, а робить її публічно пояснюваною.

Третім інституційним вузлом є Рахункова палата, яка здійснює контроль від імені Верховної Ради України за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням (Конституція України). Повноваження, покладені на Рахункову палату, здійснюються через провадження заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту), який забезпечується Рахунковою палатою шляхом здійснення фінансового аудиту, аудиту ефективності, експертизи, аналізу та інших контрольних заходів (Мацелих, 2019: 116). Рахункова палата здійснює вказані заходи контролю щодо надходжень до державного бюджету податків, зборів, обов'язкових платежів та інших доходів, включаючи адміністрування контролюючими органами таких надходжень; здійснення державних закупівель за рахунок коштів державного бюджету; виконання державних цільових програм, інвестиційних проєктів, державного замовлення, надання державної допомоги суб'єктам господарювання за рахунок коштів державного бюджету; управління коштами державного бюджету центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів; інших операцій, пов'язаних із надходженням коштів до державного бюджету та їх використанням. Об'єктами контролю Рахункової палати під час виконання повноважень, визначених частиною першою цієї статті, є державні органи, органи місцевого самоврядування, інші бюджетні установи (Іваськевич, 2017: 422). Як зазначає В. О. Єфіменко, Рахункова палата реалізує контрольні функції від імені парламенту, залишаючись незалежною та не належить до жодної з гілок влади, тобто є зовнішнім суб'єктом контролю щодо будь – якого об'єкта контролю, хоча й не має права втручатися в оперативну роботу об'єкта фінансового контролю, а також самостійно притягати порушників до відповідальності (Єфіменко, 2026: 145).

Четвертим інституційним вузлом є Міністерство фінансів України. Його значення в публічному контролі є складним, оскільки воно належить до системи виконавчої влади і водночас здійснює контроль за дотриманням бюджетного законодавства на кожній стадії бюджетного процесу відповідно до ст. 111 Бюджетного кодексу України (Багатий, 2025: 73). З конституційно-правового погляду це створює особливий тип внутрішньоурядового контролю, який не може бути ототожнений із публічним контролем у повному значенні, але є його важливим інформаційним і превентивним елементом. Міністерство фінансів України має доступ до бюджетних запитів, макропоказників, розрахунків, розпису бюджету, інформації про виконання і ризики, тому саме воно здатне виявляти значну частину проблем ще до того, як вони стануть предметом

ISSN: 2307-8049 (Print)
ISSN: 2663-2799 (Online)

парламентського або зовнішнього аудиторського контролю.

Водночас контроль Міністерства фінансів України має інституційну межу: воно не є незалежним від урядової бюджетної політики суб'єктом. Його контрольна функція здійснюється всередині виконавчої влади, а тому не може замінити парламентський контроль або контроль Рахункової палати. Його основна конституційно-правова цінність полягає у превентивному виявленні дефектів бюджетних пропозицій, недопущенні порушень бюджетного законодавства, забезпеченні методологічної узгодженості бюджетного планування та формуванні інформаційної основи для подальшого публічного контролю. Отже, Міністерство фінансів України є не завершальним контрольним арбітром, а внутрішнім фінансово-координаційним вузлом інституційного механізму.

Для посилення його ролі без підміни зовнішнього контролю до Бюджетного кодексу України доцільно внести зміну до ст. 111, передбачивши, що Міністерство фінансів України під час здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства на стадії підготовки проєкту Державного бюджету України формує узагальнену інформацію про бюджетні пропозиції з підвищеним ризиком непрозорості, недостатньої результативності або невідповідності попереднім контрольним висновкам. Така інформація має подаватися Кабінету Міністрів України і профільному парламентському комітету разом із бюджетними матеріалами в узагальненому вигляді. Її завданням є не блокування бюджетної пропозиції, а раннє виявлення ризиків, що мають значення для публічного контролю.

П'ятим інституційним вузлом є Державна казначейська служба України. У конституційно-правовому вимірі вона важлива не стільки як орган касового обслуговування, скільки як інституція фактичного бюджетного сліду. Саме через казначейське обслуговування бюджетне призначення переходить у реальний рух публічних коштів. Бюджетний кодекс України у ст. 112 визначає повноваження Казначейства щодо контролю за дотриманням бюджетного законодавства при здійсненні операцій з бюджетними коштами. Це означає, що Казначейство є інституційним фільтром між бюджетним рішенням і платежем, а також джерелом даних для наступного контролю.

Шостим інституційним вузлом є органи державного фінансового контролю у системі виконавчої влади. Основним органом у цій сфері є Державна аудиторська служба, яка оцінює організаційні механізми, процедури внутрішнього контролю та управління, які використовуються розпорядниками бюджетних коштів при формуванні та виконанні кошторисів, закупівлях, управлінні активами, сприяє ефективному використанню бюджетних коштів. Через ревізії та державні фінансові аудити ДАСУ перевіряє законність, ефективність, економність і результативність використання бюджетних коштів та державного майна. Ця діяльність перетворює службу на головний «фільтр» при виявленні системних дефектів фінансового управління, забезпечуючи захист реальних державних інтересів і відшкодування збитків бюджетові (Дика, Біляченко, Левицький, 2025: 202, 204).

Сьомим інституційним вузлом на нашу думку є Уповноважений Верховної Ради України з прав людини у тих випадках, коли бюджетна інформація, доступ до неї або бюджетна практика зачіпають права людини. Його не слід штучно перетворювати на бюджетного контролера, оскільки це виходило б за межі належної інституційної ролі. Проте в питаннях доступу до публічної інформації, захисту прав людини, недопущення дискримінаційного впливу бюджетних рішень і контролю за дотриманням інформаційних прав ця інституція може мати допоміжне гарантійне значення. Такий підхід дозволяє включити правозахисний вимір до інституційного механізму без підміни спеціалізованого бюджетного або аудиторського контролю.

Висновки. На підставі дослідження інституційного механізму здійснення парламентського та урядового контролю за формуванням та виконанням державного бюджету сформовано низку висновків і пропозицій. Інституційний механізм здійснення публічного контролю за формуванням та виконанням державного бюджету не є простим переліком органів, причетних до бюджетного процесу, а є конституційно обумовленою, законодавчо конкретизованою і процедурно пов'язаною системою інституційних вузлів, які забезпечують відкритість, перевірюваність, оцінку, публічне пояснення, реагування і наступне коригування бюджетних рішень. Верховна Рада України є представницьким центром бюджетної підзвітності, Кабінет Міністрів України – суб'єктом урядового бюджетного проєктування, виконання і звітування, Рахункова палата – гарантійним вузлом незалежного зовнішнього контролю від імені парламенту, парламентські комітети – ланкою спадковості контрольної інформації, Міністерство фінансів України і Казначейство – фінансово-адміністративними та інформаційно-операційними вузлами. На нашу думку, слід доповнити ч. 1 ст. 14 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» положенням про аналіз врахування контрольних висновків у бюджетному процесі; доповнити ст. 37 Бюджетного кодексу України вимогою про звіт Кабінету Міністрів України щодо врахування результатів публічного контролю у проєкті Державного бюджету України. З метою посилення ролі Міністерства фінансів України у системі публічного контролю за формуванням та виконанням державного бюджету. запропоновано внести зміни до ст. 111 Бюджетного кодексу України , передбачивши, що Міністерство фінансів України під час здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства на стадії підготовки проєкту Державного бюджету України формує узагальнену інформацію про

бюджетні пропозиції з підвищеним ризиком непрозорості, недостатньої результативності або невідповідності попереднім контрольним висновкам.

Декларація про використання штучного інтелекту. Штучний інтелект не використовувався.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ткачова О. К. Теоретичні основи інституційних механізмів державного управління митною справою. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. № 6. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=587#.

2. Герасименко О. Інституційні механізми взаємодії громадянського суспільства і держави: спроба структуризації. *Аспекти публічного управління*. 2023. № 11. С. 6–17. DOI: https://doi.org/10.15421/152329

3. Григор'єв Д. Загальна характеристика системи принципів бюджетного контролю в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С. 170-175. URL: https://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/9/32.pdf.

4. Мацелих Т. О. Контролюючі суб'єкти у сфері бюджетного процесу: розмежування компетенційних повноважень. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2019. Випуск 15. С. 112-118. DOI: https://doi.org/10.33244/2521-1196.15.2019.112-118.

5. Конституція України від 28 червня 1996 року (із наступними змінами та доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text.

6. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року (із наступними змінами та доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text.

7. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 4 квітня 1995 року (із наступними змінами та доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text.

8. Про Рахункову палату: Закон України від 2 липня 2015 року (із наступними змінами та доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text.

9. Іваськевич Х. І. Система органів державного фінансового контролю бюджетних установ в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. № 11. С. 421-425. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/11_ukr/67.pdf.

10. Єфіменко В. О. Правові основи державного зовнішнього фінансового контролю. Дис. … докт. філ. Спец. 081 – Право / Державний податковий університет. Ірпінь, 2026. 283 с. (робота рекомендована до захисту 17 липня 2026 року, захист відбудеться 10 вересня 2026 року). URL: https://dpu.edu.ua/images/Documents/NAUKA/Zdobuvaci%20stupena%20doktora%20filosofii/2026_Zdobuvaci%20stupena%20doktora%20filosofii/Efimenko%20Oleksandr%20Anatoliiovych/Dysertatsiia%20Efimenko%20O.A.pdf.

11. Багатий, В. А. Контрольна функція Міністерства фінансів у сфері виконання державного бюджету: правовий аналіз та інституційний порівняльний аспект. *Трансформаційні процеси безпекового середовища у воєнний час*: зб. доп. за результатами Круглого столу (м. Кам'янське, 20 берез. 2025 р.). / ГО «Молодіжна Організація Починаючих Лідерів. Кам'янське: ГО МОПЛ, 2025. С. 73-75. URL: https://dspace.univd.edu.ua/items/da2cebc5-8348-43f3-b263-b665af9a67e0.

12. Дика О. С., Біляченко М. В., Левицький Я. Ю. Суб'єктний склад системи державного фінансового контролю в забезпеченні бюджетної безпеки. *Економіка, управління та адміністрування*. 2025. № 1(111). С. 199-211. DOI: https://doi.org/10.26642/ema-2025-1(111)-199-211.

REFERENCES:

1. Tkachova, O. K. (2013). Teoretychni osnovy instytutsiinykh mekhanizmiv derzhavnoho upravlinnia mytnoiu spravoiu [Theoretical foundations of institutional mechanisms of state administration of customs affairs]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – State administration: improvement and development*, 6. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=587# [in Ukrainian].

2. Herasymenko, O. (2023). Instytutsiini mekhanizmy vzaiemodii hromadianskoho suspilstva i derzhavy: sproba strukturyzatsii [Institutional mechanisms of interaction of civil society and the state: an attempt at structuring]. *Aspekty publichnoho upravlinnia – Aspects of public administration*, 11, 6–17. DOI: https://doi.org/10.15421/152329 [in Ukrainian].

3. Hryhoriev, D. (2018). Zahalna kharakterystyka systemy pryntsypiv biudzhetnoho kontroliu v Ukraini [General characteristics of the system of principles of budgetary control in Ukraine]. *Pidpryiemnytstvo, hospodarstvo i parvo – Entrepreneurship, economy and law*, 9, 170-175. URL: https://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/9/32.pdf [in Ukrainian].

4. Matselykh, T. O. (2019). Kontroliuiuchi subiekty u sferi biudzhetnoho protsesu: rozmezhuvannia kompetentsiinykh povnovazhen [Controlling entities in the budget process: delimitation of competences]. *Mizhnarodnyi yurydychnyi visnyk: aktualni problemy suchasnosti (teoriia ta praktyka) – International Legal Bulletin: Current Problems of Modernity (Theory and Practice),* 15, 112-118. DOI: https://doi.org/10.33244/2521-1196.15.2019.112-118 [in Ukrainian].

5. Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku (iz nastupnymy zminamy ta dopovnenniamy) [Constitution of Ukraine of June 28, 1996 (with subsequent amendments and supplements)]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text [in Ukrainian].

6. Biudzhetnyi kodeks Ukrainy vid 8 lypnia 2010 roku (iz nastupnymy zminamy ta dopovnenniamy) [Budget Code of Ukraine of July 8, 2010 (with subsequent amendments and supplements)]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text [in Ukrainian].

7. Pro komitety Verkhovnoi Rady Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 4 kvitnia 1995 roku (iz nastupnymy zminamy ta dopovnenniamy) [On the Committees of the Verkhovna Rada of Ukraine: Law of Ukraine of April 4, 1995 (with subsequent amendments and supplements)]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text [in Ukrainian].

8. Pro Rakhunkovu palatu: Zakon Ukrainy vid 2 lypnia 2015 roku (iz nastupnymy zminamy ta dopovnenniamy) [On the Accounting Chamber: Law of Ukraine of July 2, 2015 (with subsequent amendments and supplements)]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text [in Ukrainian].

9. Ivaskevych, Kh. I. (2017). Systema orhaniv derzhavnoho finansovoho kontroliu biudzhetnykh ustanov v Ukraini [System of State Financial Control Bodies of Budgetary Institutions in Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*, 11, 421-425. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/11_ukr/67.pdf [in Ukrainian].

10. Yefimenko, V. O. (2026). Pravovi osnovy derzhavnoho zovnishnoho finansovoho kontroliu [Legal foundations of state external financial control]. *PhD thesis*. Irpin [in Ukrainian].

11. Bahatyi, V. A. (2025). Kontrolna funktsiia Ministerstva finansiv u sferi vykonannia derzhavnoho biudzhetu: pravovyi analiz ta instytutsiinyi porivnialnyi aspect [Control function of the Ministry of Finance in the sphere of state budget execution: legal analysis and institutional comparative aspect]. *Transformatsiini protsesy bezpekovoho seredovyshcha u voiennyi chas: zb. dop. za rezultatamy Kruhloho stolu* (m. Kamianske, 20 berez. 2025 r.) – *Transformational processes of the security environment in wartime: collection of additional. based on the results of the Round Table* (Kamenske, March 20, 2025). Kamianske: HO MOPL, pp. 73-75. URL: https://dspace.univd.edu.ua/items/da2cebc5-8348-43f3-b263-b665af9a67e0 [in Ukrainian].

12. Dyka, O. S., Biliachenko, M. V., Levytskyi, Ya. Yu. (2025). Subiektnyi sklad systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu v zabezpechenni biudzhetnoi bezpeky [Subject composition of the state financial control system in ensuring budgetary security]. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia – Economics, Management and Administration*, 1(111), 199-211. DOI: https://doi.org/10.26642/ema-2025-1(111)-199-211 [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 25.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 09.11.2026

ISSN: 2307-8049 (Print)
ISSN: 2663-2799 (Online)